

Ristijärven kunta
***Päätösten vaikutusten
ennakkoarviointi (EVA)***

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Ennakkoarvioinnin toteutus Ristijärven kunnassa.....	4
2.1 Ennakkoarvioinnin vaiheet ja arviointi päätöksentekoprosessissa	4
2.2 Vaikutusten ennakkoarvioinnin näkökulmat (vaikutustyytit).....	4
3 Päätös ennakkoarvioinnista	6
4 Vaikutusten tunnistaminen	7
4.1 Lapsivaikutusten arviointi.....	8
5 Päätösvaihtoehtojen muodostaminen	10
6 Vaihtoehtojen vertailu.....	11
7 Päätösesityksen laadinta	11
8 Päätöksen seuranta ja arviointi	11

1 Johdanto

Kunnan rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä korostuu ja kunnalla on päävastuu asukkaidensa hyvinvoinnista. Kuntalain 410/2015 mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Päätösten ennakkovaikutusten arviointi (EVA) tukee kestäväää päätöksentekoa.

Kuntahallinnossa tehtävät päätökset ovat usein mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat merkittävästi kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Vaikutusten ennakoarvioinnilla tarkoitetaan päätösesitysten vaikutusten arviointia etukäteen ja se tulee kytkeä osaksi kunnan talouden ja toiminnan suunnittelun ja toteutuksen arviointiin. Hyvin toimiva ennakoarviointiprosessi ottaa huomioon myös kuntalaisten osallisuuden ja turvaa heidän kuulemisensa merkittävässä päätöksissä.

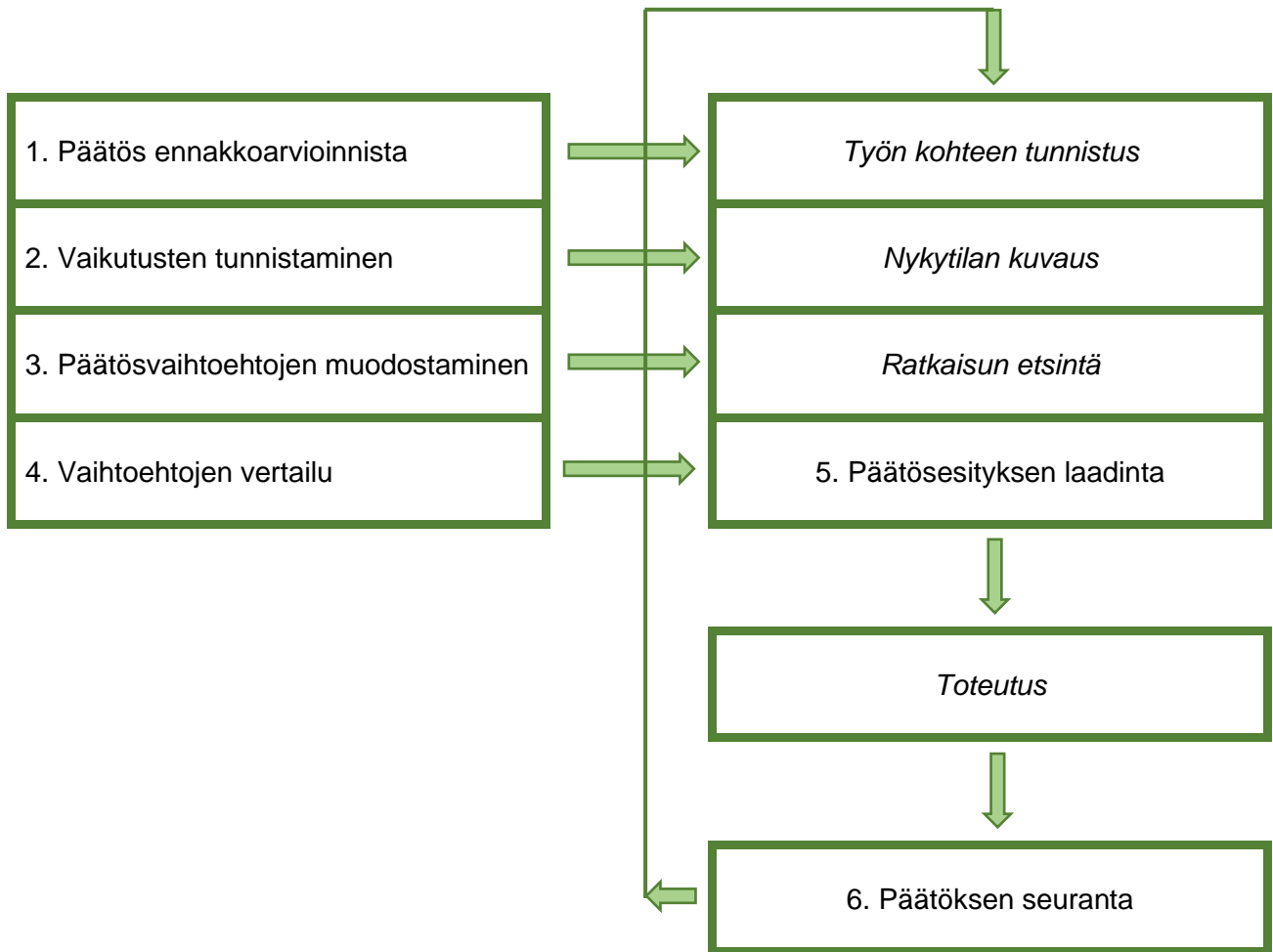
Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa lisää luottamushenkilöiden arvopohjaista päätöksentekoa ja käynnistää arvokeskustelun halutuista vaikutuksista. Läpinäkyvyys ja avoimuus edellyttävät, että laaditaan vaihtoehtoisia päätösesityksiä ja punnitaan tarkasti niiden vaikutuksia. Muita hyötyjä ennakoarvioinnin käytöstä on mm. vuoropuhelussa käytävien vaihtoehtojen ja vertailun helpottuminen sekä kuntalaisten osallistaminen heitä koskevissa päätöksissä. Ennakkovaikutuksia arvioitaessa lähtökohtana tulee olla se, että osallistumaan pääsevät ne tahot, joihin päätöksellä on suurimmat vaikutukset.

Ristijärven kunta on ottanut käyttöön ennakkovaikutusten arvioinnin päätöksenteossa (kh 20.5.2019 § 74) ja tämä ohjeistus on päivitys aikaisemmin hyväksytyyn ohjeistukseen. Ohje on tehty Kuntaliiton suosituksen ja oppaan pohjalta [Päätösten vaikutusten ennakoarviointi | Kuntaliitto.fi](#). Vaikutusten ennakoarviointimenetelmä (EVA) on hyvinvointijohtamisen työväline ja hyvä käytäntö. Lapsivaikutusten arviointi tehdään pääsääntöisesti sähköinen hyvinvointikertomus -järjestelmässä, josta löytyy valmis työkalu lapsivaikutusten arviointiin.

Ohjeen tavoitteena on, että arvioinnin käyttö olisi luonteva osa kunkin päätöspykälän valmistelua. Kun päätösesitysten vaikutuksia arvioidaan ennalta, päättäjien tulee tarkastella erilaisia vaikutuksia samanaikaisesti ja kokonaisvaltaisesti. Päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä otetaan huomioon niiden vaikutukset kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon, henkilöstöön ja talouteen.

2 Ennakkoarvioinnin toteutus Ristijärven kunnassa

2.1 Ennakkoarvioinnin vaiheet ja arviointi päätöksentekoprosessissa

2.2 Vaikutusten ennakkoarvioinnin näkökulmat (vaikutustyyppit)

Ennakkoarviointi tehdään arvioimalla päätösvaihtoehtojen vaikutuksia kuntalaisiin palveluiden käyttäjinä, palvelujen järjestämiseen, henkilöstöön ja/tai osaamiseen, talouteen, ympäristöön ja yritystoimintaan/yritysjäyteen. Kaikissa tilanteissa ei ole tarkoituksenmukaista tehdä vaikutusten ennakkoarviointia kaikkien näkökulmien osalta. Mikäli vaikutuksia ei jonkin näkökulman osalta ole, jätetään se käsittelemättä ja kirjataan tämä tieto (ei vaikutuksia).

Riippuen siitä, miten suunniteltu päätös vaikuttaa eri väestöryhmiin, vaikutustyyppejä voi olla erilaisia:

Vaikutukset ihmisiin	
Miten suunniteltu päätös vaikuttaa eri väestöryhmiin?	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) - Sukupuolivaikutusten arviointi (SUVA) - Liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi (LIVA) - Terveysvaikutusten arviointi (TVA) - Sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA) - Yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi

Kuntalaisvaikutuksilla eli ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksilla tarkoitetaan päätösesityksen vaikutuksia, jotka voivat kohdistua yhtäältä kunnan palveluja käyttäviin henkilöihin ja toisaalta henkilöihin, jotka asuvat kunnassa, mutta eivät käytä palveluja (potentiaaliset asiakkaat). Kuntalaisvaikutuksia tarkasteltaessa huomioidaan päätöksen vaikutukset eri väestöryhmiin.

Vaikutukset voivat kohdistua mm. terveyteen ja hyvinvointiin, yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon, osallisuuteen, työllisyyteen ja työelämään, tietoyhteiskuntataitoihin, turvallisuuteen, tietoturvaan sekä palvelujen ja sosiaaliturvan tasoon, kattavuuteen ja palvelujen saatavuuteen kunnan eri alueilla.

Muutoksen kohde	on vaikutuksia	ei ole vaikutuksia	selvitettävä
Terveys ja hyvinvointi			
Yhdenvertaisuus ja osallisuus			
Työllisyys ja työelämä			
Tietoyhteiskuntataidot			
Turvallisuus ml. tietoturva			
Palvelujen ja sosiaaliturvan taso, kattavuus ja saatavuus			
Jokin muu, mikä			

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset kohdistuvat eri organisaatioiden välisiin suhteisiin, organisaation tehtäviin tai menettelytapoihin, luottamuselinten toimintaan, henkilöstöön tai hallintoon.

Muutoksen kohde	on vaikutuksia	ei ole vaikutuksia	selvitettävä
Organisaation keskinäiset toimivaltamuutokset			
Uudenlaiset palvelujen tuottamistavat (esim. tilaaja-tuottajamalli, palvelusetelin käyttö jne.)			
Organisaation tehtävien määrä, laatu tai menettelytavat			
Henkilöstön määrä, asema ja osallisuus			
Organisaation raportointi-, tiedottamis- ja selvityselvyydet ja muut uudet hallinnolliset tehtävät			
Jokin muu, esim. kielelliset velvollisuudet			

Vaikutukset talouteen

Taloudelliset vaikutukset kohdistuvat kunnan tuloihin ja menoihin joko niitä lisäämällä tai vähentämällä. Kunnan talouteen saattavat vaikuttaa esimerkiksi päätökset, jotka vaikuttavat väestöryhmien ja kotitalouksien asemaan ja käyttäytymiseen, yritysten toimintaan, niiden väliseen kilpailuun ja kansainväliseen kilpailukykyyn sekä markkinoiden toimivuuteen, kunnallistalouden yhteisöjen rahoitukseen, voimavarojen jakoon, työllisyyteen ja tuottavuuteen tai palvelutuotantoon.

Välittömien kustannusten tai tulojen lisäksi on tarpeen laskea myös mahdollisuuksien mukaan välilliset, so. muista vaikutustyypeistä aiheutuvat kustannukset tai tulot. Tämän takia taloudelliset vaikutukset on tarkoituksenmukaisinta arvioida vasta viimeiseksi, sen jälkeen, kun muiden vaikutustyyppien vaikutukset on arvioitu.

Muutoksen kohde	on vaikutuksia	ei ole vaikutuksia	selvitettävä
Väestöryhmien ja kotitalouksien asema ja käyttäytyminen			
Yritysten toiminta, niiden välinen kilpailu ja kansainvälinen kilpailukyky ja markkinoiden toimivuus			
Kunnallistalouden yhteisöjen rahoitus, voimavarojen jako, työllisyys ja tuottavuus			
Palvelutuotannon muutos			

Jokin muu, mikä			
Ympäristövaikutukset (YVA)			
<p>Ympäristövaikutukset ovat vaikutuksia, jotka aiheutuvat luonnonvarojen ja energian käytöstä ja niihin liittyvistä päästöjen ja jätteiden määrästä, kulutuskäyttäytymisen muutoksesta taikka toimintojen sijoittumisesta ja niihin liittyvistä liikkumis- ja liikenneratkaistuista. Vaikutukset kohdistuvat mm. ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, maaperään, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon, maisemaan, kuntakuvaan tai kulttuuriperintöön. Ympäristövaikutukset näkyvät yleensä vasta pidemmän ajan kuluttua ja ne aiheuttavat välillisesti usein vaikutuksen yhteisvaikutuksena.</p> <p>Hankkeet voivat olla esimerkiksi moottoriteitä, kaivoksia, jätteenkäsittelylaitoksia tai tuulivoimaloita. Vaikutukset arvioidaan suunnittelun yhteydessä ennen päätöksentekoa, jolloin tuleviin ratkaisuihin voidaan vaikuttaa. Tulokset on otettava huomioon hankkeen lupaharkinnassa.</p>			
Muutoksen kohde	on vaikutuksia	ei ole vaikutuksia	selvitettävä
Ihmisten elinolot, terveys ja viihtyvyys			
Maaperä, luonnon monimuotoisuus, ilmasto			
Maisema, kuntakuva, kulttuuriperintö			
Jokin muu, mikä			
Yritysvaikutukset (YRVA)			
<p>Yritysvaikutusten näkökulmasta arvioidaan mm. vaikutukset alueen vetovoimaan, yritysilmapiiriin ja palvelurakenteeseen. Vaikutuksia mahdollisesti aiheuttavia tilanteita ovat esimerkiksi kuntastrategian valmistelu, merkittävät asemakaavamuutokset tai osayleiskaavat, merkittävät palvelurakente- ja verkostolinjaukset, merkittävästi markkinatoimintaan vaikuttavat päätösesitykset, merkittävien kilpailutusten valmistelu, merkittävät tie- tai joukkoliikennejärjestelyt, merkittävät kehittämishankkeet tai maankäyttösuunnitelmat ja laaja palvelusetelien käyttöönotto.</p>			
Maaseutuvaikutukset (MVA)			
<p>Tarkoituksena tunnistaa ja ehkäistä tai vähentää kielteisiä vaikutuksia ja vahvistaa myönteisiä vaikutuksia sekä edistää alueiden tasa-arvoa. Maaseutuvaikutusten arvioinnissa tunnistetaan päätösten seuraamuksia maaseudulla asuville ihmisille, alueilla toimiville yrityksille ja yhteisöille.</p>			

3 Päätös ennakoarvioinnista

Esittelijä/valmistelija päättää ennakoarvioinnin tarpeellisuudesta. Arvio tulee tehdä ennen valmistelun aloittamista. Vastuu tarvearvioinnista on valmistelijoilla ja esittelijällä. Ennakoarvioinnin tarpeen arviointi tehdään ennakoarviointitaulukolla (liite 1). Ennakoarviointilomake liitetään päätöksen oheismateriaaliksi.

Tarvittaessa esittelijä/valmistelija kokoaa ja nimeää työryhmän ennakkovaikutusten arviointiin. Työryhmää muodostettaessa on huomioitava luottamushenkilöedustus ja kuntalais- ja/tai kokemusasiantuntijaedustus, kuten vaikuttamiselimet, yhdistykset, oppilaskunta, yrittäjät. Kuntalaisia voidaan osallistaa mm. strategiatyössä, määrärahojen kohdentamisessa ja investoinneissa.

4 Vaikutusten tunnistaminen

Ennakoarviointi tulee tehdä, jos

- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen tai
- päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja/tai yritysilmapiiriin tai
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä tai
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa tarvittaessa vastattaessa lausuntoihin tai esityksiin

Ennakoarviointia ei tarvitse tehdä, kun kyseessä on

- oikaisuvaatimus
- viran tai toimen täyttäminen
- tiedoksi merkittävä asia
- jo aiemmin evattu asia (jos olennaisia muutoksia, tehdään uusi evaus)
- asiakokonaisuus, josta on säädetty lainsäädännössä tai muussa kuntaa koskevassa ohjeituksessa
- selvä epäkohta poistuu ja palvelu laajenee tai paranee
- toimeenpanoa koskeva asia
- kriisi/poikkeustilanne tai hallinnon sisäistä järjestelyä koskeva asia
- erityisasioissa (mm. yksilöasiat).

Päätöksen ennakoarviointia suositellaan myös silloin, kun:

- asia on uusi, eikä valmiita malleja ole
- päätös on vaikea tai mahdoton perua tai korjata
- asia on kiistanalainen ja sen ennakoidaan saavan paljon huomiota ja herättävän ristiriitaisia tulkintoja
- päätöksen vaikutukset ovat pysyviä tai pitkäkestoisia
- asialla on yhteisvaikutuksia muun valmisteilla olevan tai voimassa olevan päätöksen /toiminnan kanssa.

Suppeassa EVAssa tarkastellaan valmisteltavana olevan päätöksen vaikutuksia tunnistetuista (harvoista) näkökulmista ja vaikutukset arvioidaan sekä lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä. Käytännössä vaihtoehtona on nykytilan jatkuminen. Suppea EVA on päätöksenteossa osa valmistelutekstiä.

Laajassa EVAssa päätöksentekoon haetaan vaihtoehtoja ja tehdään vertailuja useista näkökulmista. Evassa vertaillaan eri päätösten vaikutuksia lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä. Laajuutensa vuoksi on tarkoituksenmukaista esitellä vertailu päätöksen erillisenä oheismateriaalina.

4.1 Lapsivaikutusten arviointi

Lapsivaikutusten arviointi tehdään sähköisessä hyvinvointikertomuksessa [Hyvinvointikertomus](#)

1. Arviointiperusta

- Varmista, että sidosryhmät (luottamushenkilöt, johtavat viranhaltijat, lasten parissa työskentelevät) tietävät, miten lapsivaikutusten arviointia tehdään ja mitkä sen tavoitteet ovat.
- Sovi sidosryhmien kanssa yhdessä siitä, miten lapsivaikutusten arvioinnista viestitään kuntalaisille/asukkaille, niin lapsille kuin aikuisille. Viestintävälineinä voivat olla esimerkiksi kuulemistilaisuudet, tiedotteet, verkkoviestintä, sometus
- Tunnista arviointiin liittyvä säädöskehikko sekä kuntastrategian sisältö.

2. Tunnista arvioinnin tarve

Keitä päätös koskee?	Arvioinnin tarve
Suoraan 0–18-vuotiaita lapsia tai nuoria , esimerkiksi lähipalveluita, varhaiskasvatusta, lasten ja nuorten koulutusta, lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluita, lasten ja nuorten harrastustoimintaa, joukkoliikennettä, kevyen liikenteen väyliä tai lasten ja perheiden toimeentuloa	tee lapsivaikutusten arviointi
Epäsuoraan 0–18-vuotiaita lapsia tai nuoria , esimerkiksi aikuisten päihde- ja mielenterveyspalveluita	arvioi tilannekohtaisesti lapsivaikutusten arvioinnin tarpeellisuus
Isoa joukkoa 0–18-vuotiaita lapsia tai nuoria , esimerkiksi varhaiskasvatuksen palveluverkkoa, kouluverkkoa tai lasten ja nuorten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä koskevat asiat	tee lapsivaikutusten arviointi
Pientä joukkoa 0–18-vuotiaita lapsia tai nuoria , mutta lapsen hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä asiaa (esimerkiksi lastensuojelun avohuollon tukitoimien toteutusta koskevat asiat)	tee lapsivaikutusten arviointi
Haavoittuvassa asemassa olevia 0–18-vuotiaita lapsia tai nuoria , esimerkiksi vammaisia, kodin ulkopuolelle sijoitettuja tai maahanmuuttajalapsia ja -nuoria	tee lapsivaikutusten arviointi
Kiinnitä arvioinnissa erityistä huomiota heikommassa asemassa oleviin lapsiryhmiin, esimerkiksi vammaisiin tai muutoin toimintarajoitteisiin lapsiin, vähemmistöryhmiin kuuluviin lapsiin, kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin, vähävaraisissa perheissä eläviin lapsiin. Tunnista, haittaako päätös / toiminta jonkin lapsiryhmän hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista.	
Varmista, että päätöksenteossa voidaan ennakolta tunnistaa mahdolliset lapsiin kohdistuvat negatiiviset vaikutukset. Pohdi, voidaanko haittoja lieventää.	

3. Arvioinnin laajuus ja menetelmä

Valmistele isossa, koko kunnan lapsia tai ikäluokkaa koskevassa, asiassa laajempi arvio, jossa hahmotetaan lasten näkökulmia mm:

- Keräämällä olemassa olevaa tietoa
- Esimerkiksi kouluterveyskyselyn hyödyntäminen lasten ja nuorten palveluita kehittäessä.

Valmistele pienessä, tiettyä lapsiryhmää koskevassa merkittävässä asiassa rajatumpi arvio

- Esimerkiksi jos iltapäivätoiminta suunnitellaan siirrettäväksi toiseen toimipisteeseen, selvitetään, mitkä ovat vaikutukset ao. alueen lapsille. Selvitä, miten tavoitetaan kohderyhmän lapset. Hyödynnä näiden lasten parissa työskentelevien asiantunte-
musta, lapsia voidaan kuulla esimerkiksi koulussa.

Suunnittele menetelmät: miten ja mistä keräät tarvittavan tiedon?

- Kartoita olemassa oleva tieto, jota voi hyödyntää arvioinnissa. Esimerkiksi THL:n toteuttama Kouluterveyskysely, pienten lasten terveys- hyvinvointi- ja palvelut LTH-tiedonkeruu sekä muut tilastot, tutkimukset, paikalliset kyselyt ja kartoitukset.

Suunnittele täydentävät tarvittavat tietolähteet ja lasten kuuleminen.

- Mieti miten esität arvioitavan asian niille lapsille, joita asia koskee, lasten iän ja kehitystason mukaisesti.
- Lapsella on oikeus tulla kuulluksi, mutta myös oikeus saada tietoa itseään koske-
vissa asioissa. Lapsilta ei vain kysytä mielipiteitä, vaan heille myös kerrotaan, millai-
sesta päätettävästä asiasta on kyse, miten se koskee lapsia ja millaisia näkökulmia
aikuisten on huomioitava asiasta päätettäessä.

4. Lasten osallisuus

Kuultavia lapsiryhmiä voivat olla esimerkiksi nuorisovaltuusto, lapsiparlamentti, oppilas-
kunnan hallitukset, tuki- ja kummioppilaat, varhaiskasvatusryhmät, luokat, koulut ja harras-
teryhmät.

Muita kuultavia ryhmiä voivat olla esimerkiksi lasten vanhemmat tai lasten kanssa työ-
skentelevät aikuiset.

Kuule niitä lapsia, joita asia koskee. Mikäli asia koskee tiettyä lapsiryhmää, kuullaan ao.
lapsia eikä esim. nuorisovaltuustoa.

Käytä lasten kuulemisessa luovasti eri menetelmiä kuten piirtäminen tai valokuvaus yh-
distettynä kerrontaan, sadutus, erilaiset toiminnalliset menetelmät, kirjoittaminen, lomakeky-
sely, ryhmäkeskustelut.

Valmistaudu huolellisesti vuorovaikutukseen lasten kanssa. Miten kerrot asian sisällöistä
ja miksi lapsia kuullaan? Miten lasten näkökulmat saadaan parhaiten esiin?

Huolehdi, että lapset pääsevät aidosti pohtimaan heihin kohdistuvia vaikutuksia sekä
tuomaan esiin vaihtoehtoisia ratkaisuvaihtoehtoja ja ideoita.

5. Tiedon kokoaminen, analysointi ja vaihtoehtojen tarkastelu

Kokoa ja analysoi kaikki arviointia varten kerätty tieto, joka liittyy valmisteilla olevaan asi-
aan. Mikäli kyse on laajasta arvioinnista, hyödynnä analysointivaiheessa monipuolisesti eri
alojen asiantuntijoita. Dokumentoi saatu tieto hyvin, niin se tukee tulevien arviointien teke-
mistä.

- Myös lapsia voi osallistaa tiedon analysointiin mahdollisuuksien mukaan. Esimer-
kiksi koululuokka, oppilaskunnan hallitus, kokemusasiantuntijat tai nuorisovaltuusto
voivat olla hyviä kanavia pohdinnassa.

Tunnista eri päätösvaihtoehtojen/toiminnan hyödyt ja haitat, joiden perusteella laaditaan
kokonaisarvio eri vaihtoehtoista.

- Kokonaisarviossa eri vaikutuksia ja niiden merkittävyyttä punnitaan kokonaisuutena
ja suhteessa toisiinsa. Punninnan perusteella laaditaan suositukset jatkovalmistelua

ja päätöksentekoa varten. Suositukset voivat sisältää myös parannusehdotuksia tai vaihtoehtoisia esityksiä.

- Miten päätös/toiminta voidaan toteuttaa lasten kannalta parhaalla mahdollisella tavalla? Miten negatiivisia vaikutuksia voidaan lieventää? Miten positiivisia vaikutuksia vahvistaa? Miten päätös vaikuttaa eri väestöryhmiin?

6. Päätöksenteon valmistelu, seuranta ja päätöksestä tiedottaminen

Valmistele asia päätöksentekoon lapsivaikutusten arvioinnin näkökulmat huomioiden ja esitele mahdollisuuksien mukaan vaihtoehtoja. Valmistelussa on yleensä tarpeen huomioida esitetyn muutoksen lisäksi ainakin nykytilan jatkumisen vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Mittavissa päätöksissä tulee seurata, toteutuivatko vaikutukset ennustetusti, tuliko jotain yllätyksiä ja voiko päätöksestä saatua tietoa hyödyntää jatkossa.

Jos asiassa on päädytty ratkaisuun, että arviointia ei tarvitse tehdä, perustele ratkaisu esim.

- Vähäiset vaikutuksia harvoin näkökulmiin
- Lainsäädännöstä tai muusta sääntelystä johtuva muutos

Tiedota päätöksentekovalmistelusta, tulevasta esityksestä sekä tehdystä päätöksestä asianosaisia lapsia ja nuoria. Kerro perustelusi tekemällesi esitykselle.

5 Päätösvaihtoehtojen muodostaminen

Vaikutusten tunnistamisen jälkeen pohditaan mahdollisia päätösvaihtoehtoja, minkä jälkeen tunnistetaan mihin asioihin näillä vaihtoehdoilla on vaikutuksia.

- VE 0 mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä nyt mitään
- VE 1 ns. maksimivaihtoehto eli millainen päätösehdotus olisi parhaimmillaan, jos esim. talouden rajoituksia ei tarvitsisi ottaa huomioon.
- VE 2 kompromissivaihtoehto eli millainen vaihtoehto olisi realistisin nykyisessä tilanteessa

Vaihtoehtoja voi muodostaa myös erilaisista esiin tulleista ratkaisutavoista. Päätösvaihtoehtojen tulee olla oikeita, todellisia vaihtoehtoja, jotta niiden muodostamisesta olisi hyötyä. Muodon vuoksi tehdyt vaihtoehdot eivät tarjoa hyvää tietopohjaa päätöksenteolle.

6 Vaihtoehtojen vertailu

Jos päätät tehdä päätöksen vaikutusten ennakoarvioinnin

- Tutustu saatavissa olevaan tietoon eri tietolähteistä (mm. eri väestötietotilastot ja tutkimukset) ja konsultoi tarvittaessa aihealueen asiantuntijoita. Muista kiinnittää huomiota erityisesti haavoittuviin väestöryhmiin.
- Tee vaikutusten ennakoarviointi vähintään kahdesta vaihtoehdosta, joista toinen on nykytila ja toinen on vaihtoehtoinen ratkaisumalli.
- Tarkastele vaihtoehtoja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.
- Käytä arvioinnissa seuraavia näkökulmia: strategiavaikutukset, kuntalaisvaikutukset, henkilö- ja organisaatiovaikutukset sekä talousvaikutukset.
- Laadi esitys, jossa tiivistät arvioinnin aikana tekemäsi huomiot vaikutuksista yhteenvedoksi esitykseen. Perustelee esityksesi ennakoarvioinnin keskeisillä huomioilla. Päätösesityksessä esitetään parhaana pidetty ratkaisu tai vaihtoehtoisesti sovelletun uuden vaikutusten arvioinnin pohjalta tehty uusi ratkaisuvaihtoehto.
- Vaikutusten arvioinnin yhteenveto voidaan liittää päätösesityksen liitteeksi tai kirjoittaa osaksi valmistelua erityisesti silloin, kun kyse on suppeasta EVAsta.

Vaikutukset esitetään niille ominaisessa muodossa: tarvittaessa rahana, jos mahdollista, numeroina tai laadullisena kuvauksena. Keskeistä on, että valitaan muoto, joka parhaiten sopii kyseiseen tarkasteluun.

Vaihtoehtoja voidaan vertailla joko vaikutusten tai tavoitteiden kannalta. Taulukossa jokaiseen lokeeroon kirjataan vaikutuksen suuruus tai suunta tai tavoitteen toteutumisen aste. Myös epävarmuudet ja lisätiedon tarpeet sekä kiistanalaiset vaikutukset kirjoitetaan näkyviin.

Vaikutusten ennakoarvioinnin lopuksi arvioidaan, ovatko päätösvaihtoehdot kunnan arvojen mukaisia ja toteuttavatko ne kunnan strategisia tavoitteita.

Vaikutusten ennakoarviointi tehdään *Vaikutusten ennakoarviointi Ristijärven kunnan päätöksenteossa* -lomakkeella (liite 1).

Yritysvaikutusten arviointia varten on tehty erillinen *yritysvaikutusten arviointilomake* (liite 2).

7 Päätösesityksen laadinta

Vaihtoehtojen vertailun jälkeen esittelijä esittää päätettäväksi parhaimpina pitämänsä ratkaisuvaihtoehdon.

8 Päätöksen seuranta ja arviointi

Vaikutuksia voidaan arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä. EVA antaa päättäjälle tietoa tulevan päätöksen todennäköisistä vaikutuksista. Erilaisten vaihtoehtojen käsittely ja vaikutusten jäsentäminen auttaa tulevaisuuden hahmottamisessa ja pitkäjänteisten vaikuttavien päätösten teossa.

Kun päätös on tehty ja pantu täytäntöön, päätetään miten ja millä aikataululla vaikutuksia seurataan ja arvioidaan.

Tehdyt ennakoarvioinnit eli EVA:t kootaan kunnassa vuosittain yhteen tarkastuslautakunnan laatimaan arviointikertomukseen kunnan muun arviointitiedon kanssa, jossa arvioidaan sitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tämä on osa kunnan tilinpäätöksen tarkastusta ja se perustuu kuntalain 121 §:ään.

LIITTEET:

- Vaikutusten ennakkoarviointi Ristijärven kunnan päätöksenteossa, liite 1
- Yritysvaikutusten arviointi, liite 2
- Lapsivaikutusten arviointi, liite 3

Vaikutusten ennakoarviointi Ristijärven kunnan päätöksenteossa (liite 1)

Asia:

Kokous:

Valmistelija:

Arviointiin osallistuneet:

Ennakoarvioinnin tarpeen arviointi: Ennakoarviointi tarvitaan -> vaihtoehtotarkastelu päätösesityksen liitteeksi/oheismateriaaliin
 Ennakoarviointia ei tarvita

Vaikutustyyppi: kuntalaisvaikutukset / ympäristövaikutukset / henkilöstö- ja organisaatiovaikutukset / taloudelliset vaikutukset / kunnan arvot

- arvioi, onko päätöksellä vaikutusta ja kuvaa vaikutus/ seuraus
- 0-vaihtoehto = nykytila jatkuu, 1 = kompromissiehdotus, 2 = maksimi vaihtoehto
- arvioi onko päätös kunnan arvojen mukainen ja toteuttaako päätös kunnan strategisia tavoitteita kunnan strategiat, onko päätös strategioiden mukainen

Vaikutustyyppi, muutoksen kohde	VE 0 (nykytila jatkuu)	VE 1 (maksimi)	VE 2 (kompromissi)
1. Kuntalaisvaikutukset	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta
Terveys ja hyvinvointi			
Yhdenvertaisuus ja osallisuus			
Työllisyys ja työelämä			
Tietoyhteiskuntataidot			
Turvallisuus ml. tietoturva			
Palvelujen ja sosiaaliturvan taso, kattavuus ja saatavuus			
Jokin muu, mikä			
2. Ympäristövaikutukset	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta

Ihmisten elinolot, terveys ja viihtyvyys			
Maaperä, luonnon monimuotoisuus, ilmasto			
Maisema, kuntakuva, kulttuuriperintö			
Jokin muu, mikä			
3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta
Organisaation keskinäiset toimivalta- muutokset			
Uudenlaiset palvelujen tuottamista- vat (esim. tilaaja-tuottajamalli, palve- lusetelin käyttö jne.)			
Organisaation tehtävien määrä, laatu tai menettelytavat			
Henkilöstön määrä, asema ja osalli- suus			
Organisaation raportointi-, tiedotta- mis- ja selvitysvelvoitteet ja muut uu- det hallinnolliset tehtävät			
Jokin muu, esim. kielelliset velvelli- suudet			
4. Taloudelliset vaikutukset	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta	on vaikutuksia / ei ole vaikutuksia kuvaus vaikutuksesta
Väestöryhmien ja kotitalouksien asema ja käyttäytyminen			
Yritysten toiminta, niiden välinen kil- pailu ja kansainvälinen kilpailukyky ja markkinoiden toimivuus			
Kunnallistalouden yhteisöjen rahoi- tus, voimavarojen jako, työllisyys ja tuottavuus			
Palvelutuotannon muutos			

Jokin muu, mikä			
Päätökset kuntastrategian arvojen mukaiset (kyllä/ei)	VE 0 (nykytila jatkuu)	VE 1 (maksimi)	VE 2 (kompromissi)
yhteisöllisyys			
luonnonläheisyys			
sinnikkyys			
Päätökset toteuttavat kuntastrategian tavoitteita (kyllä/ei)	VE 0 (nykytila jatkuu)	VE 1 (maksimi)	VE 2 (kompromissi)
Virikkeellinen kasvupitäjä			
Luonnonläheinen harrastekunta			
Mahdollisuuksien kunta			

Yritysvaikutusten arviointi (liite 2)

Asia:

Kokous:

Valmistelija:

Arviointiin osallistuneet:

Arvioinnin tarve määritellään tämän tunnustuslomakkeen tulosten pohjalta.

- Arviointia ei tehdä rutiinipäätöksistä, joita ovat esim. erilaiset lakisääteiset luvat, yksittäiset pienhankinnat ja kaikkien osapuolten kannalta ennakoitavat toimenpiteet. Henkilövalinnoista ei suoriteta arviointia.

Arvioinnin laajuus

- Arvioinnin laajuus määräytyy Kyllä -vastausten määrän mukaan. En osaa sanoa -valinta (EOS) on tarkoitettu kysymyksille, joita ei ole mahdollista määrittää Kyllä- tai Ei-vastauksiksi. Mikäli Kyllä-vastauksia ei tule yhtään, ei kirjallista arviointia tarvitse tehdä.
- Yritysvaikutusten kartoittaminen todetaan kuitenkin aina kirjallisesti.

Myönteinen vaikutus	kyllä	eos	ei	Kielteinen vaikutus
Päätös luo mahdollisuuksia Ristijärvellä vakituisesti asuville yksityisille elinkeinonharjoittajille ja Ristijärvellä toimiville yhtiöille.				Päätös ei luo mahdollisuuksia Ristijärvellä vakituisesti asuville yksityisille elinkeinonharjoittajille ja Ristijärvellä toimiville yhtiöille.
Päätös myötävaikuttaa yrittäjien yritystoiminnan jatkumiseen Ristijärvellä.				Päätös myötävaikuttaa yrittäjien yritystoiminnan päättymiseen Ristijärvellä.
Päätös luo mahdollisuuksia uusien yksityisten elinkeinonharjoittajien ja yhtiöiden alkuun pääsemiselle, joiden kunnallisverot palautuvat kuntaan.				Ei luo mahdollisuuksia sellaisten uusien yksityisten elinkeinonharjoittajien ja yhtiöiden alkuun pääsemiselle, joiden kunnallisverot palautuisivat kuntaan.
Päätös vaikuttaa positiivisesti työpaikkojen muodostumiseen ristijärveläisiin yrityksiin ja/tai entisten työpaikkojen pysymiseen kunnassa.				Päätös vaikuttaa negatiivisesti työpaikkojen syntymiseen ristijärveläisiin yrityksiin ja/tai entisten työpaikkojen pysymiseen kunnassa.
Päätös lisää suoraan tai välillisesti ristijärveläisten yrittäjien tuloja				Päätös vähentää suoraan tai välillisesti ristijärveläisten yrittäjien tuloja
Päätös lisää Ristijärvellä tuotettujen hyödykkeiden ja palveluiden kysyntää.				Päätös vähentää Ristijärvellä tuotettujen hyödykkeiden ja palveluiden kysyntää.

Päätös edistää paikkakuntalaisten yksityisten elinkeinonharjoittajien ja yhtiöiden imagoa				Päätös heikentää paikkakuntalaisten yksityisten elinkeinonharjoittajien ja yhtiöiden imagoa.
Päätös helpottaa ristijärveläisten yritysten työvoiman saantia				Päätös vaikeuttaa ristijärveläisten yritysten työvoiman saantia.
Päätös vähentää yksityisten elinkeinonharjoittajien ja yhtiöiden tarvetta ottaa lainaa.				Päätös lisää yksityisten elinkeinonharjoittajien ja yhtiöiden tarvetta ottaa lainaa.
Päätös vähentää yritysten ylimääräisiä kuluja tai vaivaa.				Päätös lisää yritysten ylimääräisiä kuluja tai vaivaa.
Päätöksen yhteydessä on tehty kustannusvertailu kunnan ulkopuolella asuvan toimijan ja omassa kunnassa vakituisesti asuvan palveluntarjoajan välillä.				Päätöksen yhteydessä ei ole tehty kustannusvertailua kunnan ulkopuolella asuvan toimijan ja omassa kunnassa vakituisesti asuvan palveluntarjoajan välillä.
Päätös helpottaa yrittäjien ja yritysten logistiikkaa.				Päätös vaikeuttaa yrittäjien ja yritysten logistiikkaa.
Päätös lisää yrittäjien/yritysten saamaa palvelun tasoa ja saatavuutta				Päätös heikentää yrittäjien/yritysten saamaa palvelun tasoa ja/tai saatavuutta
Myönteisten vaikutusten yhteismäärä				Kielteisten vaikutusten yhteismäärä

Lyhyt kuvaus päätöksen positiivista vaikutuksista yritystoimintaan:

Lyhyt kuvaus päätöksen negatiivisista vaikutuksista yritystoimintaan:

Onko olemassa todellisia vaihtoehtoja negatiivisten vaikutusten pienentämiseen, jos on, mitä?

Päätöksen vaikutukset yrityksiin ovat:

- välittömästi ilmenevinä / pidemmällä aikavälillä ilmeneviä, millaisella aikavälillä
 suoria / epäsuoria

Lapsivaikutusten arviointi (liite 3)

Asia:

Kokous:

Valmistelija:

Arviointiin osallistuneet:

Muutoksen kohde	VE 0 (nykytila jatkuu)	VE 1 (maksimi)	VE 2 (kompromissi)
Lasten asumiseen, elinympäristöön ja liikkumiseen			
Lasten osallistumiseen, harrastamiseen ja vapaa-aikaan			
Lasten terveyteen ja turvalliseen arkeen			
Lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemiseen			
Perheisiin, vanhempiin, perheiden taloudelliseen tilanteeseen			
Lasten ja lapsiperheiden elintapoihin, kuten liikuntaan, ruokavalioon, päihteiden käyttöön, riskikäyttäytymiseen			
Lasten osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin (lasten ja nuorten kuuleminen ja osallistuminen asioiden valmisteluun)			
Muut vaikutukset lapsiin ja nuoriin			